

KADIN PENÇESİ Halit Ziya Uşaklıgil'in hikâye kitabı (1939) ★ 6 hikâye. *Kadın Pençesi*'nde (1) arkadaşları tarafından eski bir arkadaşının hikâyesini öğrenen anlatıcı kahramanın akşam eğlenmeye gittiği yerde arkadaşını ve eski karısını görmesi anlatılır. Eski karısı tarafından terk edilen arkadaş bu durumu kabul edememiş, her yerde kadını takip etmekte, kadın ise onun karşısında başka erkeklerle gönül eğlendirmektedir. *Unutulmuş Mektup*'ta (2) bir arkadaşına yazılmış bir mektup vardır. Büyükdere'de kaldığı bir misafirhane- de tanıştığı genç kız ve yaşlı adamı anlatan, genç kızın yaşlı adamın karısı olduğu ortaya çıkınca hayal kırıklığına uğrayan ve sonrasında bu kızla unutulmaz bir gece geçiren bir anlatıcı kahraman vardır. *Köşe Başında*'da (3) dışarı çıkıp dolaştığında yoksulluğu gören anlatıcı kahramanın izlenimleri, *Malım Menâlim*'de (4) ölmek üzere olan bir adamın eski sevgilisinin ihanetini hatırlaması ve ona dair izlenimlerini aktarması, *Alık Abdül*'de (5) annesi ile yaşayan Abdül'ün savaş dönüşünde sevgilisinin intiharıyla yıkılması ve aklını kaybetmesi, bir kuyunun dibinde sonlanan hayatı, *Saklanan Düşman*'da (6) bir beyin hastalıkları uzmanı ile psikoloğun yanlarına gelen bir adam üzerine düşünceleri, bu kişinin aklını kaybetmesine dair fikirleri anlatılır (İlk baskı Hilmi Kitabevi, 1939, Özgür Yayınları, 2011).

AHMED FERDİ Suat Derviş'in hikâye kitabı (1920) ★ 13 hikâye. Ahmed Ferdi (1)'de küçük yaşta anne ve babasını kaybeden Ahmed Ferdi'nin yurt dışında geçen hayatı, orada heykel ve resimle uğraşması, yalnız geçen ve yaşlılığa eren bir hayatta genç bir kıza aşık olup ölmesi anlatılır. Deli (2), bir genç kızın ablasına yazdığı mektuplardan oluşur. Kardeşi ve teyzesinin de annesi gibi delirmesinden

korkan genç kız, ablasına sonunda kardeşini öldürerek kurtulduğunu yazar ve ondan ölen birine nasıl yemek yedireceğini sorar. Bir Kış Gecesi'nde (3) sobanın başında toplanmış geniş bir aile başlarından geçen hortlak hikâyelerini birbirlerine anlatırlar. Bir Yaz Gecesi'nde (4) Fatma, sevdiği ama evlenmediği Edip'e önce aşkını itiraf eder, ardından bundan vazgeçer. İtiyat'ta (5) Meliha, kocası öldükten sonra beklenenin aksine yakışıklı biri yerine kısa ve çirkin biri sayılabilecek bir adamla evlenmesinin sebebinin alışkanlık olduğunu söyler. Hortlak'ta (6) Osman Dayı'nın mezarında birlikte çalıştığı İbrahim'in ölmesi ve ardından bir gece yarısı geri dönmesi anlatılır. Bir Resmin Karşısında (7) adlı hikâyede bir baba oğluna salonlarında asılı duran kadın resminin sırrını açıklar. Başucunda (8) hikâyesinde İhsan, ölmek üzere olan Zeliha'nın başında bekliyor. Leyla'da (9) Leyla, Zehra'ya sevdiği adamın İstanbul'dan ayrılması karşısında hissettiklerinden bahsediyor. İlk Vicdan Azabı'nda (10) Belkıs'ın Hidayet'in kendisiyle evlenmek istemesi ve onunla alayları, ardından Hikmet'in onun yüzünden ölecek olması anlatılır. Nesrin'de (11) büyükbabasının ölümünün ardından büyükannesine geldiği konaktan dışarı bakarken kendini yalnız hissetmesi, ardından büyükannesinin sesini duyarak öyle olmadığını fark etmesi, Bir Talak'ta (12) Seher, arkadaşı Muazzez'e kocasını sevdiği halde neden boşandığını anlatması, Fatma'da (13) bir yolculuktan dönen Fatma'nın ailesiyle birlikte oturduğu sofrada kayıplarına dair düşünceleri vardır (İlk baskı Orhaniye Matbaası, 1920, İthaki Yayınları, 2017 *Bir Kış Gecesi-Ahmed Ferdi* adıyla).

DAĞIN ÖTEKİ YÜZÜ Erendiz Atasü'nün romanı (1995) ★ *Dağın Öteki Yüzü* merkezin-

de başkarakter Vicdan'ın olduğu, öte yandan annesi ve kızının dönemlerine dek uzanan bir romandır. Metnin katmanları bölümün odaktaki karakterine ve anlatıcısına göre değişiyor. İki anlatıcı var: ilki Vicdan'ın kızı ikincisi, 3. tekil şahıs anlatıcı. Vicdan'ın kızının anlatıcılığı üstlendiği bölümler hatta katman çok kısa yer tutuyor. Dahası bu bölüm için metnin üst kurmacası denebilir. Roman Türkiye tarihinin 1. Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyetin ilk yılları, Kore Savaşı, Demokrat Parti süreci gibi oldukça önemli siyasi gelişmelerinin yaşandığı kesitleri içerisinde alan mübadele yıllarından metin boyunca verili tarihlerin en geçi olan "1960'ların sonrası"na varmaktadır. Metin Vicdan'ın yaşamı odağında onun çocukluğuna, gençliğine, yaşlılığına, ölümüne ve hatta sonrasına uzanır. Bu bağlamda Selanik'ten İstanbul'a göç eden Vicdan'ın ailesinin, savaşlar ve Cumhuriyet'le şekillenen hayatı metnin genel çerçevesini oluşturur. Cumhuriyet ve kurucusu Mustafa Kemal'e yürekten bağlı Vicdan'ın Cambridge'deki burslu eğitim süreci, vatanına dönüşündeki görev yılları ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında yeni kurulan müesseselerin kuruluşuna onun (ailesinin) da katkısı, idealistliği, zaman akışı olarak ileriye doğru gitmekte ancak mektup, anımsamalar ve çağrışımlarla sık sık geriye dönüşler de yapılmaktadır. Vicdan'ın ailesi dışında romanda, Cambridge'de birlikte öğrenim gördüğü en yakın hatta tek yakın arkadaşı Nefise, onunla ilişkisi de geniş yer tutmaktadır. ★ Atasü bu romanda pek çok karşıtlıkla kurgusunu yaratmaktadır: Kadın-erkek, asker-sivil, genç-yaşlı, ruh-madde/beden vb. Her bir karakterin farklı bakış açısı üzerinden dönemlerin siyasi, politik ve sosyal şartları ele alınmakta, bu karakterlerin çatışma ve diyaloglarıyla olay örgüsü oluşturulmaktadır. Nitekim erkek karakterle-

rin erkekliğe, kadına, bedene, savaşa ve siyasete bakışları aynı spektrum içerisinde değil. Kadınlara bakıldığında ise özellikle Vicdan, annesi Fitnat Hanım ve Vicdan'ın kızının farklı kuşaklardan olması en çok mücadele, bilinçlenme ve farkındalıklar kapsamındaki ayrılıklarıyla dikkat çekiyor. ★ Eser, 1996 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanmıştır *Dağın* (İlk baskı Remzi Kitabevi 1995, Bilgi Yayınevi 1999, Can Yayınları 2016).

DOĞUM Memet Baydur'un oyunu (1993) ★ Oyun sahnede bir kadın ve bir adamın arasındaki diyaloglardan oluşur. Önce orta yaşlı adam, boyu kadar bir yumurtayla, ardından kadın sahneye girer. Adam ve kadın beklemek ve beklenmek üzerine kısa cümleler bazen tek kelimelerle konuşurlar. Bu arada kadın adama, onunla seviştiği zamana ait vücudundaki izleri gösterir ve aralarında o günü anımsayan cümleler kurarlar. Adam yumurtayla ilgilenir ve onunla bütünleşir. Sonra yeniden trende seviştikleri sahneyi konuşurlar. Kadın trende seviştikleri zaman sessiz sessiz ağladığını ve adamın bunu göremediğini tek derdinin sevişmek olduğundan bahseder. Kırmızı topu sahneye getiren adam topa oynamaya başlar; onunla oynarken adeta çocuk kimi zaman da bir bebek gibidir. Bazen anne karnındaki bir bebek bazen yeni doğmuş oyun çağında bir bebettir. Kırmızı bir topa çocuk gibi sevinir. Kadın, anneme annesi gibi telkinlerde bulunur. Sonra tekrar her şey bir sayısında birleşir. İki kere iki bir, dört kere dört bir, yedi kere yedi yine bir. Kadın 'seni seviyorum' der. Adam şaşırır. Daha önce bunu hiç söylemediğini söyler kadına. Kadın adama hiçbir şeyi duymadığı ve anlamadığı için sitem eder. Adam bebek gibi, yeni doğmuş gibi hemen konuşmalıyım, erken yürümeliyim, der. Kadın adama puro verir, o

da cebine koyar. Sahne biterken öpüşmeye başlarlar ve ışık yumurtanın üzerine gelir (İlk baskı *Toplu Oyunları 1 Doğum / Limon / Yalnızlığın Oyuncakları / Kadın İstasyonu*, 1993, Mitos-Boyut Yayınları, *Tiyatro Oyunları* içinde, İletişim Yayınları, 2009).

SANDIK LEKESİ Sema Kaygusuz'un hikâye kitabı (2000) ★ 13 hikâyeden meydana gelen eserde yer alan hikâyelerin büyük bir kısmında mücadele öne çıkan bir unsur olarak yer alır. *Ortadan Yarısından* (1) adlı hikâyede birdenbire kokmaya başlayan bir adam ve karısı, ardından adamın ölümü anlatılır. *Tacettin*'de (2) kavga eden iki arkadaştan hastanelik olan Tacettin'in hikâyesi, *Elif'in E'sinde* (3) yeni torunları olan bir karı-kocanın bebeğe isim vermek üzerine konuşmaları, *Engereğin Oğlu*'nda (4) iki yaşındaki oğlunun elindeki yılanı gören Âzem'in yılanı öldüren oğlu ve yılanın ölümü üzerine düşünceleri, *Kadın Sesleri*'nde (5) telefonda konuşan, birbirini tanımayan iki kadın, *Oğul*'da (6) oğlunun yolunu bekleyen bir annenin kafasından geçenler ve onu karşılaması, *Sarhoştuk Yıldızların Altında* (7) hikâyesinde iki arkadaş Muhsin ve Kemal'in içki içmeleri, Kemal'in evine dönmeleri, sonrasında eve girmekten vazgeçip yürümeye devam etmeleri, *Sarı*'da (8) eski bir tanıdığıнын ölümü üzerine onun evini ziyaret eden anlatıcı kahramanın evdeki teyze ile ölen üzerine konuşmaları, sarıyı sevmediğini öğrenmesi, ancak ölünün odasına girdiğinde kardeşinin yaptığı odasının duvarında yer alan çiçeklerdeki sarıları fark etmesi, *Yülerzik*'te (9) ne ve kim olduğu belirsiz bir nesne olan yülerzik üzerine konuşmalar, *Aşkâr*'da (10) kızını banyoda yıkayan annenin yeni ölmüş komşu hakkında konuşması, kızın bu adamın cenazesine gitmek istememesi ve bu isteksizlik üzerine söyledikleri,

Selamtle Kalın Hanımefendi'de (11) dar bir sokağa giren kamyonun hali, *Küllük*'te (12) Amerika'da büyük bir gökdelende gerçekleşen iş görüşmesi kendisine ikram edilen sigarayı kabul eden kahramanın küllük olmayan bir mekânda bulunduğunu anlaması üzerine yaptıkları, *Kışlangıç*'ta (13) yazılmayan bir öykünün hikâyesi anlatılır. Her bir hikâyede kahramanların kendi üzerlerine düşünmeleri ortak bir özellik olarak göze çarpar. ★ Eser 2000 yılında Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü almıştır. (İlk baskı Can Yayınları 2000, Doğan Kitapçılık 2004, Metis Yayınları 2015)

YEŞİL PERİ GECESİ Ayfer Tunç'un romanı (2010) ★ Şebnem, daha önce Ayfer Tunç'un ilk romanı *Kapak Kızı*'nda (1992) görülen bir karakterdir. Roman, Şebnem'in intikamı olarak kurgulanmıştır. Şebnem, kocasından, annesinden, Uluçmüdür'den ve Teoman'dan intikamını çeşitli yollarla alır. Sık sık geri dönüşlerle çocukluğu, yaşadıkları ve annesine duyduğu nefretin sebepleri anlatılır. Babaannesinin ve halası Cavidan'ın fiziksel ve psikolojik şiddetine maruz kalan Şebnem'in, babaannesi Fikriyanım'a olan duyguları dile getirilir. Şebnem'in annesine duyduğu nefretin nedenini de yine bu geçmişi hatırlamalarıyla öğreniyoruz. Babasının hastanede olduğu zamanlarda annesinin, amcası Süleyman ile ilişki yaşadığını öğrenen Şebnem için artık hayat çok daha zordur. Belki de intikam alınacaklar listesinin başında annesi vardır. İşte bugünden sonra, annesinden aldığı güzelliği de "lanet" olarak görmeye başlayacak ve bu lanetini, intikam alırken bir araç olarak kullanacaktır. Bu arada Şebnem, Ali'ye sığınmıştır ve her şeyi bu sığındığı zaman diliminden hatırlamaktadır. Bir taraftan da bir dergi ve cd'lerden bahsedilmektedir. Çıplak

kadın fotoğraflarının yer aldığı, erkek dergisi olan *Phoenix*'e geçmişte pozlar veren Şebnem, şimdi de o verdiği pozlarla etrafındaki herkesi cezalandıracağını düşünür. "Yeşil Peri Gecesi" adlı bölüm, kitabın ilk ve tek yüzleşmesinin olduğu bölümdür. Yeşil peri içtikleri gece amcasıyla yüzleşen Şebnem'in yaşadığı travmaları bu bölümde açıkça görüyoruz. İntikam alma listesi Uluçmüdür ile devam ediyor. Uluçmüdür, Osman'ın kardeşi Teoman'ın nüfuzlu kayınpederi. Teoman, ağabeyinin yaşadığı maddi sıkıntıları elinde bir koz olarak kullanıp Şebnem'in Uluçmüdür'le yakınlaştırmaya çalışır. Uluçmüdür'ün tehditleriyle başa çıkmaya çalışan Şebnem, tecavüzüne uğrar. Bu tecavüzden sonra intikam almak için bir gece düzenler. Bu gecede Uluçmüdür'ün çağırdığı bir erkek daha vardır. Üçü sevişirler ve seviştikleri de kayıt altındadır. Şebnem bunu daha sonra gerektiği yerde kullanacaktır intikam alırken. Kitabın sonuna geldiğimizde, başında bahsettiği cd'lerin, Uluçmüdür ile yaşadığı o gecenin cd'si olduğunu, yetmiş iki saat önce bu olayın yaşandığını ve artık Şebnem'in yenilmek değil de yenmek için bu cd'leri dağıttığını öğreniyoruz. Ve gerçekten de Şebnem bu sefer yenen oluyor. Osman, Teoman, annesi, Uluçmüdür gibi kişilerden almak istediği o intikamı, cd'nin yayılmasında yardımcı olan gazeteci Selda sayesinde alır. ★ Romanın sonunda görüyoruz ki Şebnem, yaşadıklarını anlatıp annesi, babası, kocası ve etrafındaki kişileri sert bir dille eleştirirken, toplumsal yapının da ne hâle geldiğini gösteriyor (İlk baskı Can Yayınları, 2010).

HAW Kemal Varol'un romanı (2014) ★ Romanında ülkenin Kuzey ve Güney adlı bölgeleri arasında devam eden savaş Mikasa adlı bir köpeğin gözünden anlatılır ve mekân yazarın ilk

romanı *Jar*'da (2011) olduğu gibi Arkanya'dır. Roman boyunca birbirine devam eden iki paralel anlatı vardır. Bunlardan biri Mikasa'nın diğeri ise Mikasa'nın torununun gözünden anlatılır. Mikasa'nın gözünden anlatıldığı kısımlarda Mikasa'nın hayatı, yaşadıkları, sevdiği Melsa ile karşılaşması, Melsa'nın kaybolması ve kendisinin Turkuvaz adlı kişi tarafından yakalanıp eğitilmek üzere orduya gönderilmesi vardır. Eğitilip bir mayın arama-bulma köpeği olan Mikasa bir sınır karakolunda çalışmaya başlar. Onu yakalayan Turkuvaz'ın bu karakola gelmesiyle hayatı altüst olur. Mikasa'nın torununun anlatıldığı kısımlarda ise Mikasa'nın yaralı bir şekilde getirildiği barınaktaki hayatı ve burada yaşadıkları anlatılır. Roman boyunca Mikasa'nın hayatına paralel bir şekilde aşkı Melsa ve onu bulmaya dair düşünceleri de anlatıda önemli bir yer edinir. ★ Roman, 2014'te Cevdet Kudret Edebiyat ödülü almıştır. (İlk baskı İletişim Yayınları 2014)

UYKU SERSEMİ Hakan Bıçakçı'nın romanı (2017) ★ Kahraman Kara, Beyoğlu'nda yaşayan, serbest yazarlık yapan İstanbul'un güzel, eski ve bilinmeyen mekânları üzerine kitap yazmaya çalışan biridir. Kitabını hazırlamak için mekân sahipleriyle görüşmeleri devam ederken kentsel dönüşüm sebebiyle bu mekânların bir bir kapandığına şahit olur, böylece kitabı da istemediği hâlde artık var olmayan mekânların nostalji haritasına dönüşür ve o şekilde yayımlanır. Kahramanımız bir yandan da sevgili Elif ile vakit geçirmekte ancak bu ilişki de gün geçtikçe gerilimli bir duruma dönüşmektedir. Kahraman'ın aynaya baktığında başka birini görmesine paralel olarak sevgilisi Elif de bir gün uyanır ve yatakta yatanın Kahraman'ın kıyafetlerini giymiş başka biri olduğunu fark etmesinin ardından ken-

disi hakkındaki düşünceleri giderek korkulu bir hal almaya başlar. Bu arada kedisi Berna'yı da kaybeder. Evinin dibindeki inşaat da onu giderek çıldırtmaktadır. Evinden sadece yeşil kanepesini alarak depreme dayanıklı olmadığı için mühürlenmiş ama el altından ucuza kiraya verilen lüks bir siteye yerleşir. Burada kimseyle görüşmeden ve zaman kavramını giderek yitirmeye başlayarak yaşar. Annesi ve sevgilisi onu merak ederler. Sonunda onu bulurlar ama Kahraman evde değil, bir üst katta köpeklerle birlikte. Bundan sonraki yaşamını da onlarla sürdürür. ★ Kitapta Kahraman'ın görüntüsü hakkındaki düşünceleri ile ilgili bir bölüm sevgilisi Elif'in gözünden anlatılır. ★ Eser, Bıçakçı'nın diğer eserlerinde olduğu gibi tekinsizlik ve kâbusların eşlik ettiği bir atmosferde geçmektedir (İlk baskı İletişim Yayınları, 2017).

TEKME TOKATLI ŞEHİR REHBERİ
Mevsim Yenice'nin hikâye kitabı (2017) ★ 11 hikâye. *Açık Artırma*'da (1) kendisini Freud, torununu da Freud'un torunu ressam Lucian zanneden bir dedenin Lucian'ın tablosunu almak için ömrünü harcaması ve torununun hazırladığı bir hile ile alması anlatılır. Hikâyenin başında Lucian'ın *Benefits Supervisor Sleeping* tablosunun orijinalini almaya çabalayan dedenin bu tablonun bir taklidini eve asıp bütün ailenin yıllarca bu tabloyla yaşamaması, ardından torunun bu tablodaki kadına çok benzeyen bir kadınla evlenmesi vardır. *Muz ve Kovboylar*'da (2) sarhoş babasıyla yaşayan bir gencin babasının ona zorla muz yedirmesi, aralarındaki kavgaya ve sonrasında babasının sızması, *Tilkiler Aç mı Kalsın?*'da (3) üroloji polikliniği sırasında tanışan iki kişi, sonrasında arkadaş olmaları ve dostlukları, sonrasında bunlardan birinin babasının ölümü üzerine köylerine gitmeler

ve ardından arkadaşı İsmail'in de prostat kanseri olduğunu öğrenmesi anlatılır. *Durağan Yolcu*'da (4) annesinin ölümü üzerine hayatı üzerine düşünmeye başlayan toplu taşımadaki bir kadın, *Tekme Tokatlı Şehir Rehberi*'nde (5) sevgilisini dövdükten sonra başka bir şehre taşınan ve orada şiddetle ayakta kalmaya çalışan bir adam, *Böyle*'de (6) ölen bir kocanın ardından kalanlarla yaşamaya çalışan bir kadın, *Ya da*'da (7) eğer intihar etse neler olacağını düşünen bir kadın, *Burada Bir Yerde Olmalı*'da (8) abinin arkadaşı Kenny ve ona rastlama düşüncesi ancak bunun gerçekleşmemesi, *Okyanus Sesi*'nde (9) kulağında okyanus sesi duyan birinin giderek bu sestense rahatsız olarak doktora gitmesi, ancak sonrasında buna başka seslerin de eşlik etmesi ve bu seslere tahammül edememesi, *Yalandan Kim Ölmüş Ltd. Şti.*'de (10) karısının aldatan bir adamın karısına rahat yalan söyleyebilmek için başvurduğu şirkette yaşadıkları, *Yer Yarıldı İçine Girdi*'de (11) babasının kim olduğunu uzun zaman sonra öğrenen birinin babasının cenazesine gitmesi, cenazede babasının diğer oğluyla tanışması, hayattayken onunla tek karşılaşmasını sürekli hatırlaması ve aklından geçenler vardır. ★ Kitabın son hikâyesi *Yer Yarıldı İçine Girdi*'de (11) babanın ölüm ilanı ile açılır. ★ Tüm hikâyelerde içsesin oldukça yüksek bir sese dönüştüğü göze çarpar (İlk baskı Everest Yayınları, 2017).

Y
K
Y

kitap-lık

YIL:25

198

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ TEMMUZ - AĞUSTOS 2018 • 15 TL İSSN 1300-0586

Fahri Erdiñç'in Moğolistan Notları

Nâzım Hikmet'in doğum tarihi tartışması ve 1938'de tutuklandığı günün öyküsü

Yücel Demirel, Sezin Aydemir

Ömer Seyfettin'in Ölüsü

Oğuz Demiralp

"İnsan ıstırap çektiğinde baba ocağına geri döner"

Romain Rolland'ın yaşamı

Şiir Haydar Ergülen, Hüseyin Ferhad, İzzet Gödeli, Metin Celâl, Ali Asker Barut, Muzaffer Kale, Nazmi Ağıl, Hakan Şavlı, Cem Uzungüneş, Mehmet S. Fidancı, Aml Cihan

Öykü Murat Çelik, Alper Uygur, Esra Erdoğan, Bilgehan Tufan, İpek Nil, Batuhan Sarıcan, Alara Çakmakçı, Memet Şimşek, Emre Ayhan

Söyleşi Bâki Asiltürk - Sezin Seda Altun (Diyalojik Okuma), Javier Marías

Yazı Robert Schild, Elçin Sevgi Suçin, Hakan Cem, Seval Şahin